

Historisch Vooronderzoek

Niet Gesprongen Explosieven

Waalwijk actualisatie NGE-Risicokaart: drie prioriteitsgebieden

RO-190298 versie 2.0
5 maart 2020

AT-140 19-03-2018

Pagina 1 van 26

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	INLEIDING	3
1.1	AANLEIDING.....	3
1.2	WERKGEBIEDEN	3
1.3	DOEL.....	4
1.4	METHODIEK	4
1.5	ONDERZOEKSUITSLUITINGEN.....	5
1.6	LEESWIJZER	5
2	HAVEN 8 OOST	6
2.1	BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016).....	6
2.2	NIEUWE INFORMATIE	7
2.3	CONCLUSIE	8
3	LANDGOED DRIESSEN	9
3.1	BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016).....	9
3.2	NIEUWE INFORMATIE	10
3.3	CONCLUSIE	11
4	KERKVAARTSE HAVEN	12
4.1	BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016).....	12
4.2	NIEUWE INFORMATIE	13
4.3	CONCLUSIE	15
5	CONCLUSIE EN ADVIES	16
5.1	CONCLUSIE EN ADVIES.....	16
6	BIJLAGEN	17
BIJLAGE 1	BRONNENMATERIAAL.....	18
BIJLAGE 2	NGE-RISICOKAART (AANGEPAST)	25

1 INLEIDING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de aanleiding is voor het uitvoeren van het Historisch Vooronderzoek-Niet Gesprongen Explosieven (HVO-NGE). Daarnaast zijn het onderzoeksgebied, het doel van het onderzoek en de methodiek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 AANLEIDING

In 2016 hebben REASeuro en Antea Group een Historisch Vooronderzoek uitgevoerd en een beleidsnota opgesteld voor NGE. Sindsdien hebben er diverse gebiedsontwikkelingen in de gemeente plaatsgevonden waarbij onderzoek is gedaan naar NGE, en is er meer bekend geworden over de specifieke oorlogshandelingen in de gemeente.

Deze nieuwe inzichten maken het mogelijk om het beleid en het handelingsperspectief te actualiseren en het beter te laten aansluiten bij de voorgenomen gebiedsontwikkelingen. Het doel van de actualisatie is de NGE-Risicogebieden opnieuw te beschouwen aan de hand van nieuwe data en inzichten en vervolgens het beleidskader aan te passen en beter aan te laten sluiten bij de praktijksituaties van de afdeling TOOR.

Hiervoor wordt het volgende stappenplan gevolgd:

1. Actualisatie historisch vooronderzoek (HVO) en NGE-Risicokaart voor drie prioriteitsgebieden
2. Actualisatie historisch vooronderzoek (HVO) en NGE-Risicokaart voor de rest van de gemeente
3. Bijeenkomst met TOOR
4. Actualisatie NGE-beleidsnota
5. Implementatie en verankering in gemeentelijk beleid

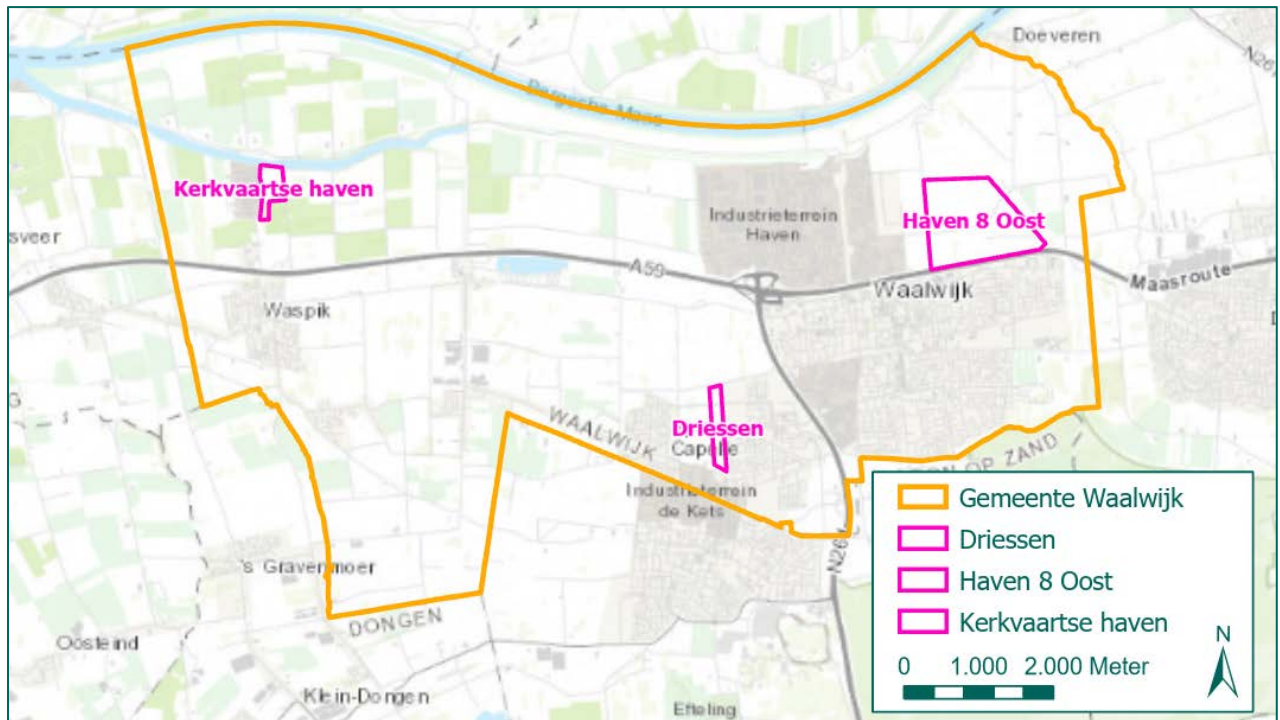
Voorliggende rapportage behandelt de eerste stap van voorgenoemd stappenplan. Voor drie prioriteitsgebieden waar de gemeente de komende periode ontwikkelingen realiseert, wordt onderzocht of nieuwe gegevens en inzichten tot een wijziging in de afbakening van de NGE-Risicogebieden leiden.

De prioriteitsgebieden waar het om gaat, zijn:

- Haven 8 Oost
- Landgoed Driessen
- Kerkvaartse Haven

1.2 WERKGEBIEDEN

Het werkgebied betreft de locaties van de drie bovengenoemde prioriteitsgebieden.

Figuur 1: Werkgebieden. (Bron ondergrond: ESRI).

1.3 DOEL

Doel van het voorliggende HVO-NGE is om na te gaan of voor de drie prioriteitsgebieden de eerdere afbakening uit de NGE-Risicokaart Waalwijk dient te worden herzien.

1.4 METHODIEK

De rapportage is opgesteld volgens het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE, versie 2016). Aan de hand van een aantal bronnen wordt NGE-gerelateerde informatie van het onderzoeksgebied geïnventariseerd. In de inventarisatie van het bronnenmateriaal wordt gezocht naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het in de bodem komen van NGE en gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van NGE uit de bodem.

Uit de geraadpleegde (historische) bronnen komen oorlogshandelingen naar voren.¹ Per oorlogshandeling wordt beoordeeld of deze relevant is voor het onderzoeksgebied en of voldoende historische gegevens beschikbaar zijn voor het analyseren van de oorlogshandeling.

Deze beoordeling bestaat uit het beantwoorden van de volgende vragen:

Vond de oorlogshandeling plaats binnen het onderzoeksgebied?

- De oorlogshandeling heeft betrekking op het onderzoeksgebied. De oorlogshandeling wordt opgenomen in de oorlogshandelingenlijst.
- De oorlogshandeling vond buiten het onderzoeksgebied plaats. De oorlogshandeling is niet relevant en wordt niet vermeld in de oorlogshandelingenlijst.

¹ Oorlogshandelingen worden gedefinieerd als 'gebeurtenissen die kunnen hebben geleid tot de aanwezigheid van NGE'. Voorbeelden van dergelijke gebeurtenissen zijn opgenomen in de begrippenlijst in bijlage 1.

Wordt de exacte locatie van de oorlogshandeling binnen het onderzoeksgebied duidelijk uit het bronnenmateriaal?

- De locatie van de oorlogshandeling kan nauwkeurig worden herleid aan de hand van het bronnenmateriaal. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- De locatie van de oorlogshandeling kan niet met voldoende zekerheid en nauwkeurigheid worden vastgesteld. De oorlogshandeling kan niet nader worden geanalyseerd.

Zijn meerdere bronnen beschikbaar, of wordt de oorlogshandeling door één betrouwbare bron vermeld?

- Er is sprake van één betrouwbare bron of meerdere bronnen die de oorlogshandeling bevestigen. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- Eén onvoldoende betrouwbare bron vermeldt de oorlogshandeling. De oorlogshandeling wordt gemeld in de oorlogshandelingenlijst, maar het is niet mogelijk deze te analyseren.

Op basis van analyse van de relevante oorlogshandelingen wordt vastgesteld of binnen het onderzoeksgebied een aantoonbaar verhoogd risico bestaat op het aantreffen van NGE. Als dat het geval is, wordt het NGE-Risicogebied horizontaal afgebakend naar de situatie van 1940-1945 en wordt een advies gegeven. Het eindresultaat betreft deze rapportage en, in het geval van een positief advies, een bijbehorende NGE-Risicokaart.

Bij het opstellen van het HVO-NGE is gebruik gemaakt van ArcGIS Pro 2.4.2². Binnen dit geografische informatiesysteem zijn kaartmateriaal en luchtfoto's ingepast op de hedendaagse topografische kaart. Daarnaast is GIS gebruikt voor het aanduiden van locaties waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden op basis van de oorlogshandelingenlijst (zie hoofdstuk 3) en het intekenen van NGE-Risicogebieden, militaire infrastructuur etc.

Het onderzoek is uitgevoerd door een projectteam bestaande uit Historici, een GIS-specialist en een Senior OCE-deskundige. Op pagina 1 van dit rapport staan de betrokken deskundigen vermeld.

1.5 ONDERZOEKSUITSLUITINGEN

In overeenkomst met de uitgebrachte offerte, is een aantal onderzoeksuitsluitingen vastgesteld. In dit HVO-NGE worden de volgende zaken uitgesloten:

- Hoeveelheid achtergebleven NGE. De hoeveelheid achtergebleven NGE is uitsluitend aangegeven indien dit kon worden achterhaald op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal. Indien dit niet mogelijk was, is dit als onbekend genoteerd.
- Contra-indicaties. Ontwikkelingen in de periode 1945 tot heden worden in dit HVO-NGE niet onderzocht. Het vaststellen van contra-indicaties op basis van historisch onderzoek wordt door REASeuro als te beperkt beschouwd. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied wordt geadviseerd de contra-indicaties en de gevolgen hiervan in een Projectgebonden Risicoanalyse-Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE) op te nemen.
- Verticale afbakening. De verticale afbakening van de NGE-Risicogebieden hangt nauw samen met vast te stellen contra-indicaties, zoals het afgraven of ophogen van gebieden. Het nauwkeurig vaststellen van een verticale afbakening wordt om deze reden niet in het historisch vooronderzoek verricht. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied, wordt geadviseerd de verticale afbakening vast te stellen in een PRA-NGE.

1.6 LEESWIJZER

In de hoofdstukken 2 tot en met 4 komen de drie prioriteitsgebieden aan bod. De conclusie en het advies zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Het bronnenmateriaal is opgenomen in bijlage 1.

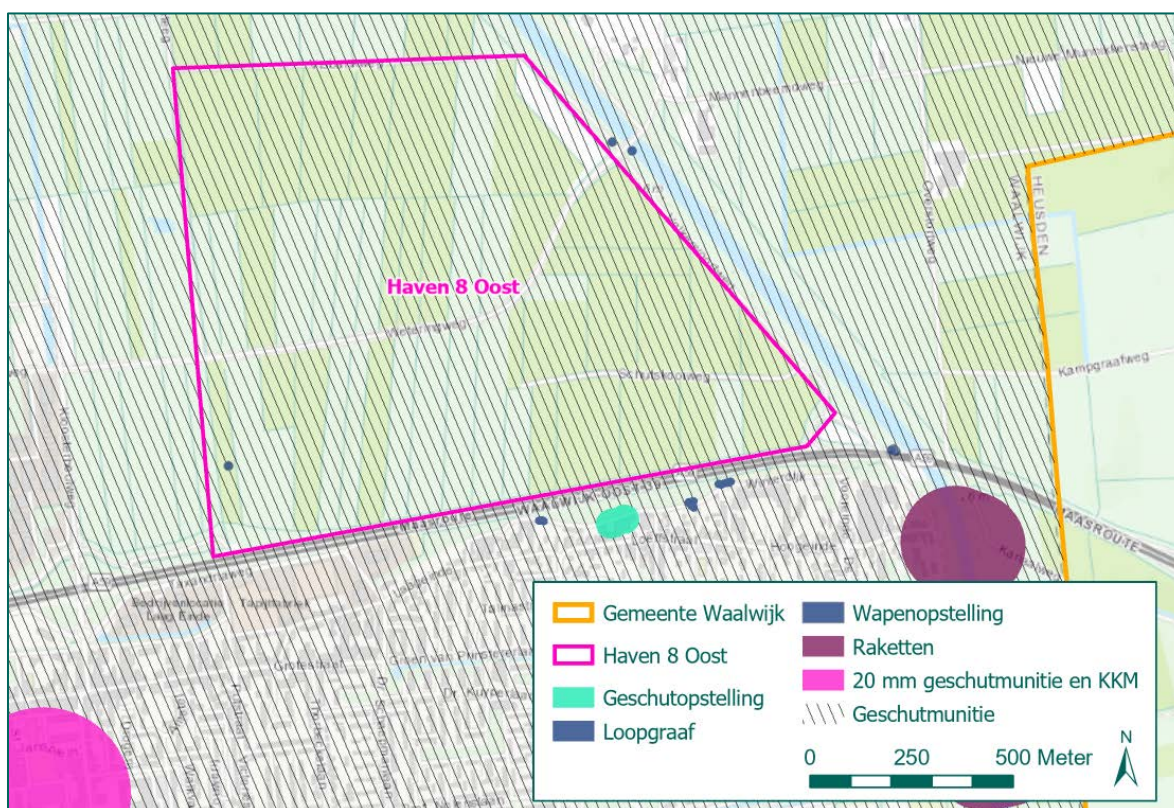
² In het vervolg aangeduid als GIS.

2 HAVEN 8 OOST

In dit hoofdstuk wordt het prioriteitsgebied Haven 8 Oost opnieuw geanalyseerd. Eerst wordt beschreven met welke NGE-Risicogebieden het voornoemde gebied overlap heeft en naar aanleiding van welke oorlogshandelingen ze zijn afgebakend. Vervolgens wordt nagegaan of nieuw bronnenmateriaal en nieuwe inzichten leiden tot een andere afbakening. Tot slot volgt een conclusie.

2.1 BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016)

Het gebied Haven 8 Oost heeft volgens de NGE-Risicokaart uit 2016 overlap met twee risicogebieden, zie Figuur 2. De bijgevoegde tabel geeft per risicogebied aan naar aanleiding van welke oorlogshandeling ze zijn afgebakend, welke NGE worden verwacht en hoe de risicogebieden zijn afgebakend. Dit laatste wordt verder verduidelijkt in de tekst onder de tabel.

Figuur 2: NGE-Risicogebieden³ binnen het onderzoeksgebied van Haven 8 Oost (Bron ondergrond: ESRI).

De mogelijk aan te treffen NGE binnen deze NGE-Risicogebieden, worden in onderstaande tabel verder verduidelijkt.

Legenda	Verdacht n.a.v.	Verdacht op	Wijze van afbakening
	Artilleriebeschietingen met de bevrijding en tijdens de frontperiode	Geschutmunitie (Duits en geallieerd) van 2 inch t/m 10,5 cm	Situationeel: hele gemeente.
	Wapenopstellingen	KKM Hand- en geweergranaten Munitie voor granaatwerpers	Locatie van de opstelling + 5 m cartografische onnauwkeurigheid.

Tabel 1: Overzicht NGE-Risicogebieden ter plaatse van onderzoeksgebied Haven 8 Oost.

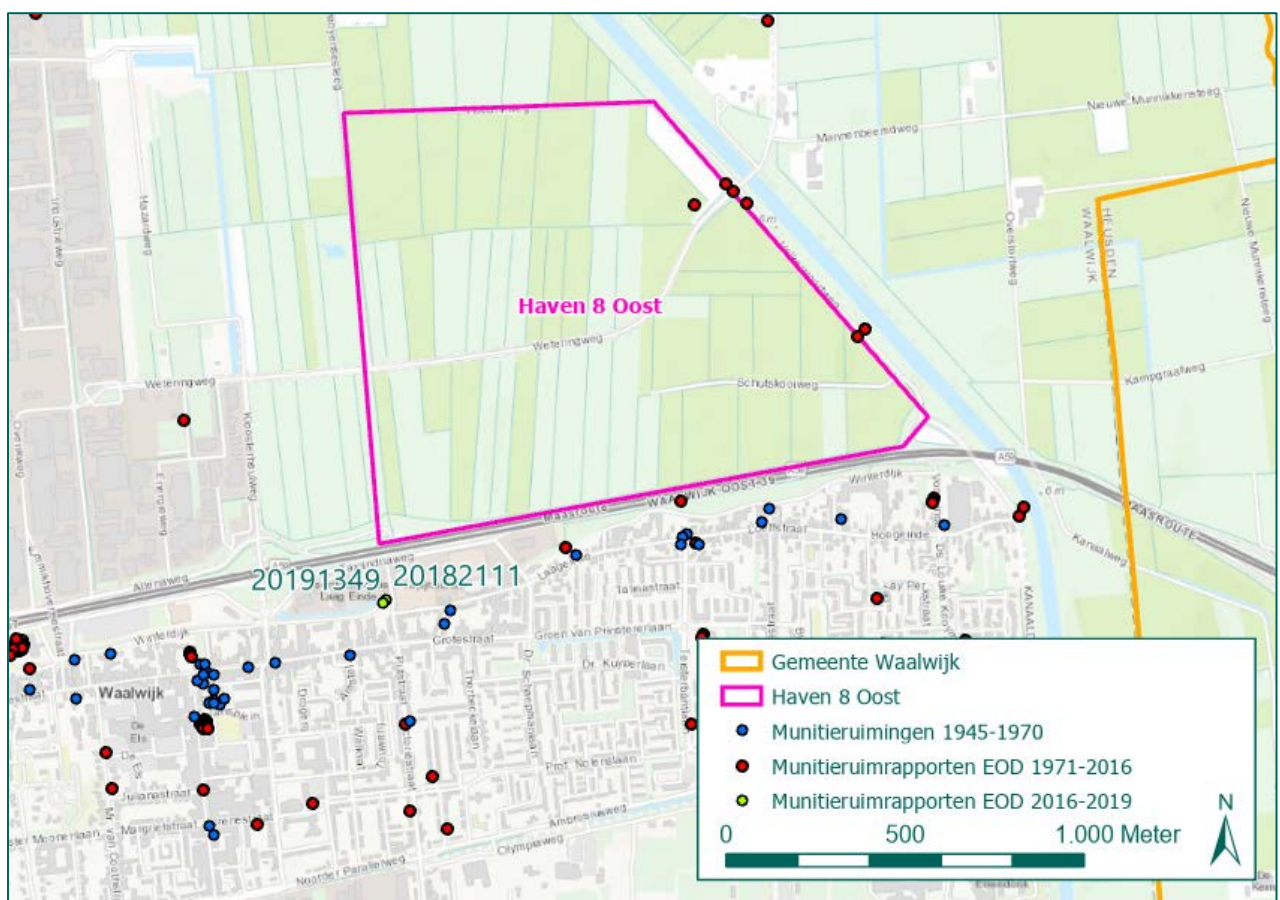
³ Het betreft hier de NGE-Risicogebieden zoals deze in de NGE-Risicokaart Waalwijk (RO-160124, 2016) zijn bepaald.

Eind oktober 1944 werden Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik bevrijd. Na de bevrijding van de gemeente Waalwijk woedde er nog strijd in de gemeente. Begin november 1944 werd een Duits bruggenhoofd rond Drunen veroverd. Vanaf eind december 1944 werden Duitse troepenversterkingen naar Kapelsche Veer gestuurd om het bruggenhoofd te versterken. Ongeveer een maand lang vond een verbeten strijd plaats om Kapelsche Veer. Toen het bruggenhoofd eenmaal veroverd was, lag de gemeente Waalwijk nog tot de capitulatie van Duitsland aan de frontlijn. Deze frontlijn werd gevormd door de Bergsche Maas.

In de NGE-Risicokaart werd de bevrijding, aan de hand van voornamelijk beschrijvingen uit literatuur, geanalyseerd. De conclusie van deze analyse was dat naar aanleiding van de grootschalige beschietingen binnen de gemeente Waalwijk in de gehele gemeente geschutmunitie aangetroffen kon worden. gesteld werd dat binnen het NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen NGE van geschutmunitie van 2 inch t/m 10,5 cm kan worden aangetroffen. Verder werd er naar aanleiding van luchtfotoanalyse binnen het onderzoeksgebied van Haven 8 Oost één NGE-Risicogebied afgebakend naar aanleiding van een waargenomen wapenopstelling.

2.2 NIEUWE INFORMATIE

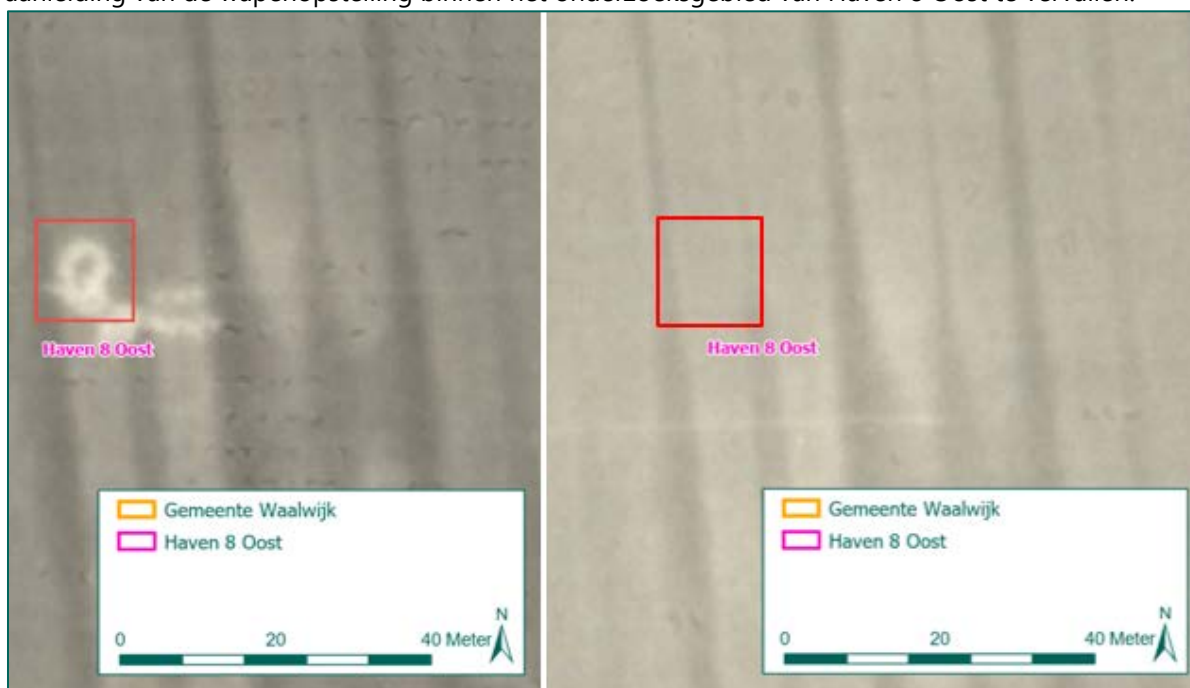
In het archief van de EODD is gezocht naar munitieruimingen die zijn uitgevoerd na mei 2016 (wanneer de inventarisatie voor de NGE-Risicokaart Waalwijk was afgerond). Gebleken is dat nabij Haven 8 Oost door de EODD een tweetal keer munitie is geruimd. Het betreft hier een scherfhandgranaat (MORA 20182111) en een brisantgranaat van 75 mm met restant schokbuis M-48 (MORA 20191349). In onderstaand figuur zijn de twee ruimingen aangeduid. Tevens zijn de overige munitieruimingen van de EODD en de ruimingen uitgevoerd door de MMOD, of vermeld in de gemeentearchieven aangegeven.

Figuur 3: Munitieruimingen nabij Haven 8 Oost (Bron ondergrond: ESRI).

De munitieruiming binnen het prioriteitsgebied Haven 8 Oost betrof geen NGE maar schroot. De munitieruimingen aan de oostzijde van het gebied langs het Afwateringskanaal betreffen hoofdzakelijk ruimingen van NGE afkomstig uit het kanaal. Echter, een precieze locatie is niet bekend. Verder is gekeken of er met betrekking tot NGE rapportages zijn opgesteld ter plaatse van het onderzoeksgebied Haven 8 Oost. Er is gebleken dat er door RPS een PRA is opgesteld. Dit eerdere onderzoek voegt geen nieuwe informatie toe aan voorliggende rapportage omdat deze is opgesteld aan de hand van de conclusies van de NGE-Risicokaart van REASeuro uit 2016.

Het opnieuw uitvoeren van luchtfotoanalyse heeft tot nieuwe inzichten geleid. In 2016 werd er geconcludeerd dat binnen het onderzoeksgebied Haven 8 Oost een wapenopstelling lag. Dit naar aanleiding van het analyseren van een foto van 19 maart 1945. Op een andere luchtfoto van 19 maart 1945, afkomstig uit dezelfde reeks, is geen verstoring zichtbaar. Uit het vergelijken van de luchtfoto's wordt geconcludeerd dat er op een van de luchtfoto's een beschadiging zichtbaar is, die in 2016 abusievelijk voor een wapenopstelling is aangezien. Voor voorliggende rapportage komt het NGE-Risicogebied naar aanleiding van de wapenopstelling binnen het onderzoeksgebied van Haven 8 Oost te vervallen.

Figuur 4. Links: luchtfoto van 19 maart 1945 met daarop zichtbaar een vermeende wapenopstelling (rood omkaderd). Rechts: Luchtfoto van 19 maart 1945 van dezelfde locatie als in bovenstaand figuur, hierop is geen wapenopstelling zichtbaar. (Bron: Wageningen UR).

Verder is aan de hand van luchtfoto's de locatie van Haven 8 Oost geanalyseerd op de aanwezigheid van artilleriekraters. De beschikbare luchtfoto's dateren van 28 december 1944 en 19 maart 1945. Op de foto's zijn verschillende verstoringen zichtbaar, maar geen duidelijke artilleriekraters. Binnen het gebied Haven 8 Oost zijn nauwelijks NGE geruimd sinds 1945.

2.3 CONCLUSIE

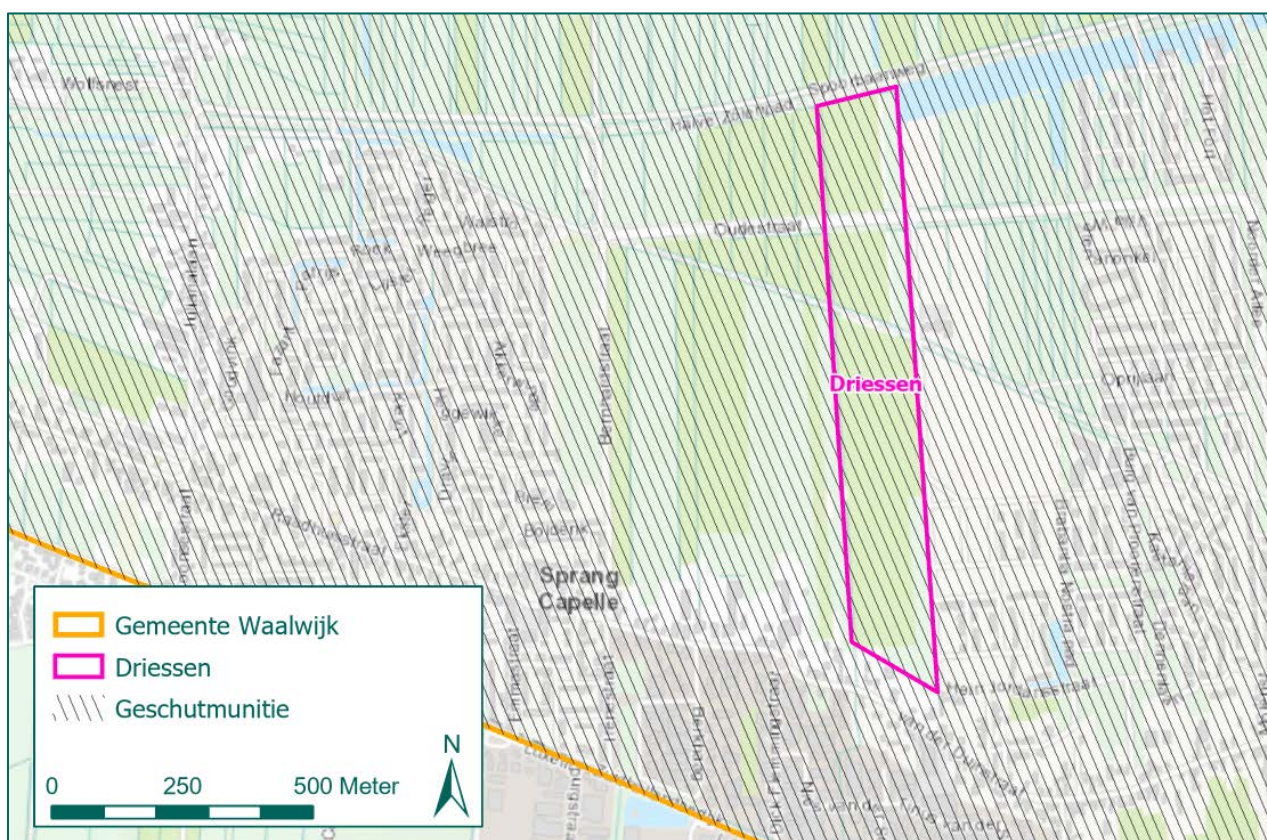
De eerdere afbakening uit de NGE-Risicokaart uit 2016 wordt voor het prioriteitsgebied Haven 8 Oost grondig herzien. Het NGE-Risicogebied naar aanleiding van een wapenopstelling komt te vervallen. Tevens is gebleken dat de verwachting van geschutmunitie bijgesteld is op basis van naoorlogse munitieruimingen en luchtfotoanalyse. Er is niet langer sprake van een NGE-Risicogebied op geschutmunitie. Hierbij is rekening gehouden met de eerdere ontwikkeling van het industrieterrein, waarbij geen NGE werden aangetroffen.

3 LANDGOED DRIESSEN

In dit hoofdstuk wordt het prioriteitsgebied Landgoed Driessen opnieuw geanalyseerd. Eerst wordt beschreven met welke NGE-Risicogebieden het voornoemde gebied overlap heeft en naar aanleiding van welke oorlogshandelingen ze zijn afgebakend. Vervolgens wordt nagegaan of nieuw bronnenmateriaal en nieuwe inzichten leiden tot een andere afbakening. Tot slot volgt een conclusie.

3.1 BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016)

Het gebied Landgoed Driessen heeft volgens de NGE-Risicokaart uit 2016 overlap met één NGE-Risicogebied, zie Figuur 5. De bijgevoegde tabel geeft aan naar aanleiding van welke oorlogshandeling het NGE-Risicogebied is afgebakend, welke NGE worden verwacht en hoe het NGE-Risicogebied is afgebakend. Dit laatste wordt verder verduidelijkt in de tekst onder de tabel.

Figuur 5: NGE-Risicogebieden⁴ binnen het onderzoeksgebied van Landgoed Driessen. (Bron ondergrond: ESRI).

De mogelijk aan te treffen NGE binnen het NGE-Risicogebied, wordt in onderstaande tabel gespecificeerd.

Legenda	Verdacht n.a.v.	Verdacht op	Wijze van afbakening
	Artilleriebeschietingen met de bevrijding en tijdens de frontperiode	Geschutmunitie (Duits en geallieerd) van 2 inch t/m 10,5 cm	Situationeel: hele gemeente.

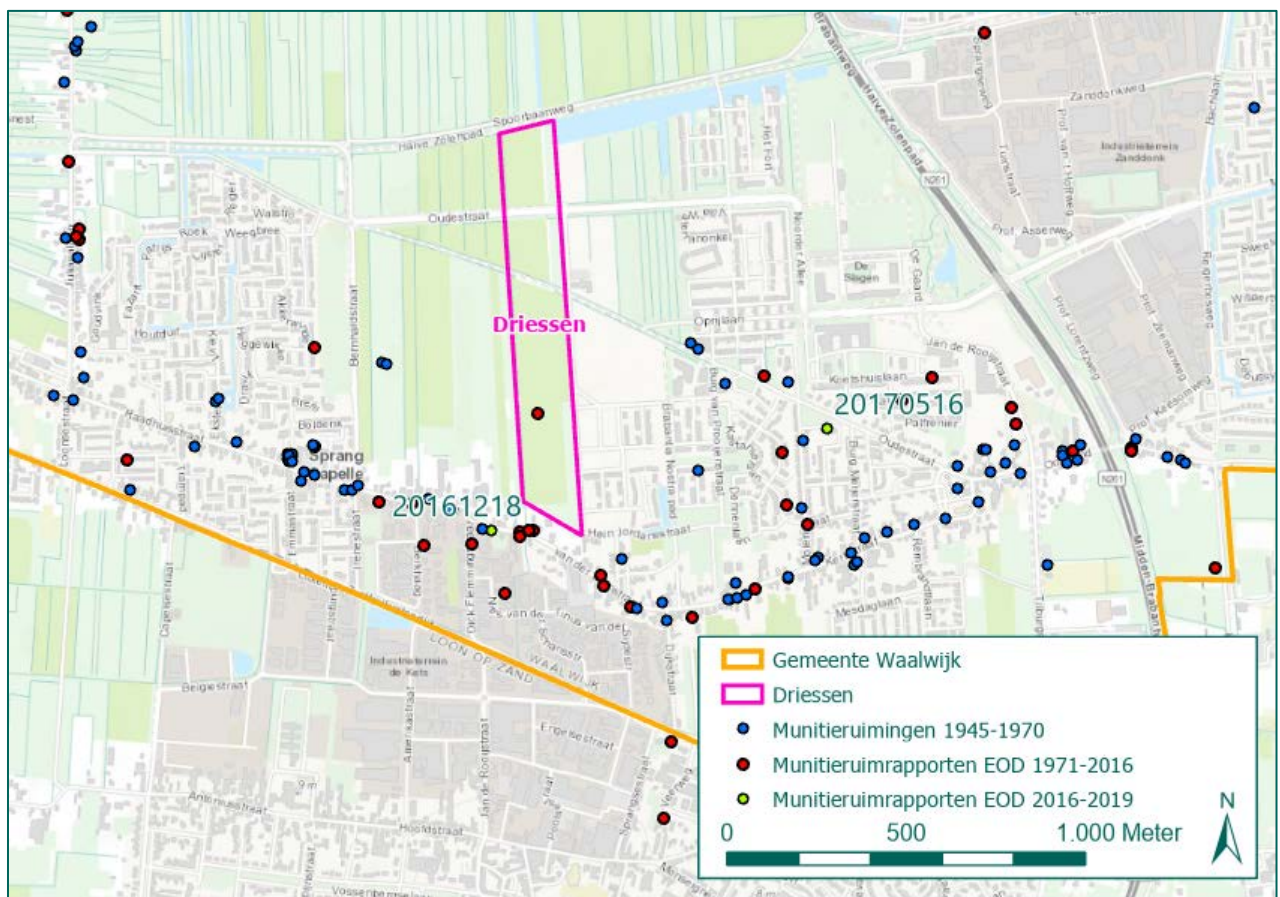
Tabel 2: Overzicht NGE-Risicogebieden ter plaatse van onderzoeksgebied Landgoed Driessen.

⁴ Het betreft hier de NGE-Risicogebieden zoals deze in de NGE-Risicokaart Waalwijk (RO-160124, 2016) zijn bepaald.

Zoals in paragraaf 3.1 reeds staat vermeld, waren de intensieve artilleriebeschietingen gedurende de bevrijding en gedurende de periode dat de gemeente Waalwijk aan het front lag reden voor het afbakenen van een NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen ter plaatse van de gehele gemeente.

3.2 NIEUWE INFORMATIE

In het archief van de EODD is gezocht naar munitieruimingen die zijn uitgevoerd na mei 2016 (wanneer de inventarisatie voor de NGE-Risicokaart Waalwijk was afgerond). Gebleken is dat nabij het onderzoeksgebied Driessen door de EODD één keer munitie is geruimd. Het betreft hier een verschoten brisantgranaat van 3.7 inch met restant mechanische tijdbuis No. 208 (MORA 20161218). In onderstaand figuur is deze ruiming aangeduid. Tevens zijn de overige munitieruimingen van de EODD en de ruimingen uitgevoerd door de MMOD, of vermeld in de gemeentearchieven aangegeven.

Figuur 6: Munitieruimingen in en nabij Landgoed Driessen. (Bron ondergrond: ESRI).

Verder is nagegaan of er met betrekking tot NGE rapportages zijn opgesteld ter plaatse van het onderzoeksgebied Landgoed Driessen. Er is gebleken dat er door RPS een PRA is opgesteld. Dit eerdere onderzoek voegt geen nieuwe informatie toe aan voorliggende rapportage omdat deze is opgesteld aan de hand van de conclusies van de NGE-Risicokaart van REASeuro uit 2016.

Ter aanvulling op de NGE-Risicokaart Waalwijk is gepoogd relevante War Diaries⁵ te raadplegen van troepen die nabij Landgoed Driessen hebben geopereerd. Het betreft hier voor oktober 1944 het 1st Battalion, The Gordon Highlanders en het 5th Battalion, The Seaforth Highlanders van de Britse 51st

⁵ War Diaries zijn gedetailleerde gevechtsverslagen van geallieerde eenheden. Het raadplegen van War Diaries wordt in het WSCS-OCE niet verplicht gesteld.

Highlander Infantry Division. In november 1944 waren er eenheden Britse 7th Armoured Division actief in de omgeving van het onderzoeksgebied. Hoewel War Diaries van deze eenheden beschikbaar zijn in The National Archives in Londen, beschikt REASeuro vooralsnog niet over de informatie van deze eenheden. Het is derhalve niet bekend of het raadplegen van deze stukken aanvullende informatie oplevert.

In 2016 werd uitsluitend gebruik gemaakt van de luchtfotocollecties van Universiteit Wageningen (Wageningen UR), Topografische Dienst Kadaster Zwolle, (Kadaster), The National Collection of Aerial Photography in Edinburgh (NCAP) en de Luftbilddatenbank in Estenfeld, Duitsland. Met luchtfoto's van de periode oktober 1944 – mei 1945, afkomstig van deze collecties, kan het onderzoeksgebied Landgoed Driessen slechts gedeeltelijk gedekt worden, zie Figuur 7.

Tegenwoordig kunnen ook de luchtfotocollecties van het National Archives and Records Administration in Washington DC, Verenigde Staten (NARA) en het Laurier Military History Archive in Waterloo, Canada (LMH) worden geraadpleegd. Helaas zijn hier slechts luchtfoto's van vóór de bevrijdingsoperaties in oktober 1944 en na de capitulatie van Duitsland (na mei 1945) beschikbaar gebleken. Aanvullende luchtfotoanalyse is derhalve niet mogelijk gebleken.

Figuur 7: Landgoed Driessen en de luchtfotodekking van luchtfoto's in maart 1945. (Bron: Wageningen UR).

3.3 CONCLUSIE

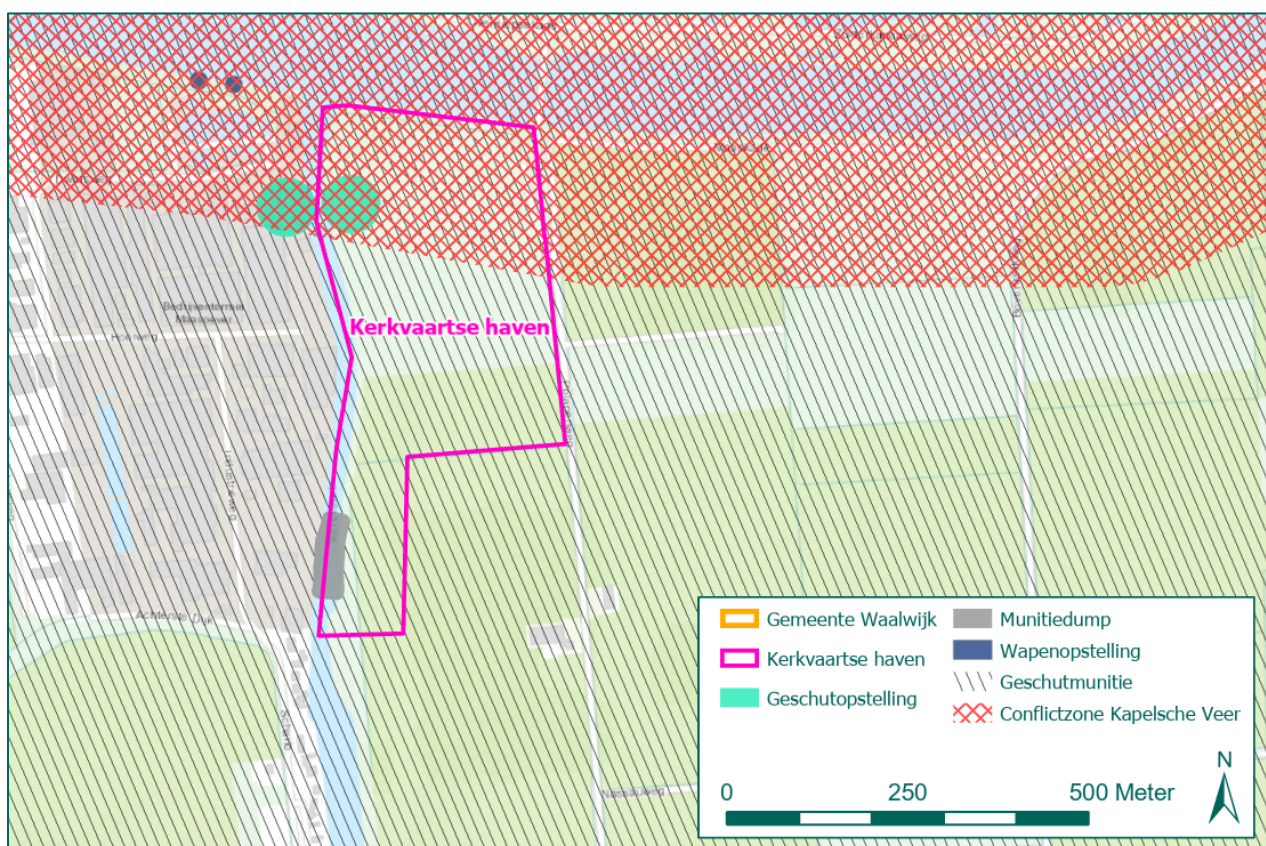
Het is gebleken dat weinig aanvullend bronnenmateriaal voorhanden is waarmee de eerdere afbakening uit 2016 kan worden herzien. Derhalve blijft het gebied Landgoed Driessen verdacht op NGE van geschutmunities. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat sinds 1945 diverse NGE zijn aangetroffen op locaties waar bebouwing is gerealiseerd ten oosten, ten zuiden en ten westen van Landgoed Driessen.

4 KERKVAARTSE HAVEN

In dit hoofdstuk wordt het prioriteitsgebied Kerkvaartse Haven opnieuw geanalyseerd. Eerst wordt beschreven met welke NGE-Risicogebieden het voornoemde gebied overlap heeft en naar aanleiding van welke oorlogshandelingen ze zijn afgebakend. Vervolgens wordt nagegaan of nieuw bronnenmateriaal en nieuwe inzichten leiden tot een andere afbakening. Tot slot volgt een conclusie.

4.1 BEVINDINGEN NGE-RISICOKAART (2016)

Het gebied Kerkvaartse Haven heeft volgens de NGE-Risicokaart uit 2016 overlap met verschillende risicogebieden, zie Figuur 8. De bijgevoegde tabel geeft per NGE-Risicogebied aan naar aanleiding van welke oorlogshandeling ze zijn afgebakend, welke NGE worden verwacht en hoe de NGE-Risicogebieden zijn afgebakend. Dit laatste wordt verder verduidelijkt in de tekst onder de tabel.

Figuur 8: NGE-Risicogebieden⁶ binnen het onderzoeksgebied van de Kerkvaartse Haven (Bron ondergrond: ESRI).

De mogelijk aan te treffen NGE binnen deze NGE-Risicogebieden, worden in onderstaande tabel gespecificeerd.

Legenda	Verdacht n.a.v.	Verdacht op	Wijze van afbakening
	Artilleriebeschietingen met de bevrijding en tijdens de frontperiode	Geschutmunitie (Duits en geallieerd) van 2 inch t/m 10,5 cm	Situationeel: hele gemeente.
	Grondgevechten en	KKM Hand- en geweergrenaten Munitie voor granaatwerpers	Situationeel op basis van het beschikbare bronnenmateriaal.

⁶ Het betreft hier de NGE-Risicogebieden zoals deze in de NGE-Risicokaart Waalwijk (RO-160124, 2016) zijn bepaald.

	artilleriebeschietingen Kapelsche Veer (Conflictzone)	Geschutmunitie (Duits en geallieerd) van 2 inch t/m 155 mm	
	Geschutopstelling	KKM Hand- en geweergranaten Munitie voor granaatwerpers Geschutmunitie 6 pponder t/m 25 ponder	25 m om locatie van de opstelling + 5 m cartografische onnauwkeurigheid.
	Munitiedump	KKM Hand- en geweergranaten Munitie voor granaatwerpers Geschutmunitie (mortieren) 2 inch t/m 81 mm	Situationeel ter plaatse van een verzamelzone van de geallieerden.

Tabel 3: Overzicht NGE-Risicogebieden ter plaatse van onderzoeksgebied Haven 8 Oost.

Zoals in paragraaf 3.1 reeds staat vermeld, waren de intensieve artilleriebeschietingen gedurende de bevrijding en gedurende de periode dat de gemeente Waalwijk aan het front lag reden voor het afbakenen van een NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen ter plaatse van de gehele gemeente.

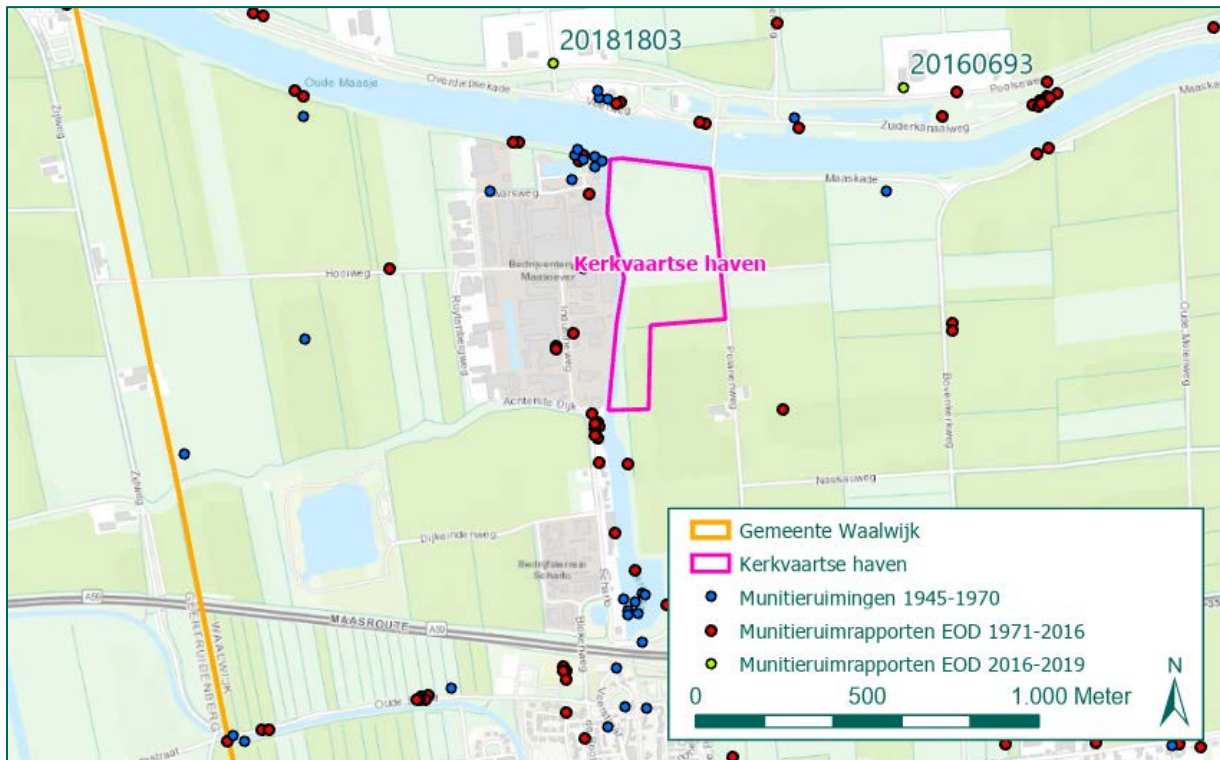
Naar aanleiding van de intensieve grondgevechten en artilleriebeschietingen is een deel van de gemeente Waalwijk afgebakend als zogenaamde conflictzone. Dit is een globaal afgebakend gebied waarbinnen (intensieve) gevechtshandelingen, in dit geval grondgevechten en artilleriebeschietingen rondom het Duitse bruggenhoofd bij Kapelsche Veer, hebben plaatsgevonden. De conflictzone werd geprojecteerd rondom en ten noorden van het Oude Maasje. Binnen deze conflictzone kan NGE zijn achtergebleven van KKM, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, geschutmunitie (Duits en geallieerd) van 2 inch t/m 155 mm. Deze bovengrens wijkt af van de bovengrens van het NGE-Risicogebied naar aanleiding van artilleriebeschietingen in de rest van de gemeente Waalwijk. De reden hiervoor is dat er aanwijzingen zijn van de inzet van 155 mm geschut op dit gebied. Tevens zijn er in het gebied boven het Oude Maasje meermaals 155 mm granaten geruimd door de EODD.

Verder is op basis van luchtfotoanalyse een NGE-Risicogebied afgebakend naar aanleiding van een waargenomen geschutopstelling. De geschutopstelling kan worden waargenomen op een luchtfoto van 19 maart 1945. Tot slot is er een munitiedumplocatie vastgesteld. Het betreft een verzamelzone voor geallieerde eenheden. Op deze locatie werden de eenheden bevoorrad aldorens ze optrokken richting Kapelsche Veer. Vanwege het aantreffen van aanwijzingen van munitiedump nabij deze verzamellocatie is er een NGE-Risicogebied afgebakend ter plaatse van de verzamellocatie en de aangrenzende watergang. Binnen dit NGE-Risicogebied kunnen NGE van infanteriemunitie⁷ worden aangetroffen.

4.2 NIEUWE INFORMATIE

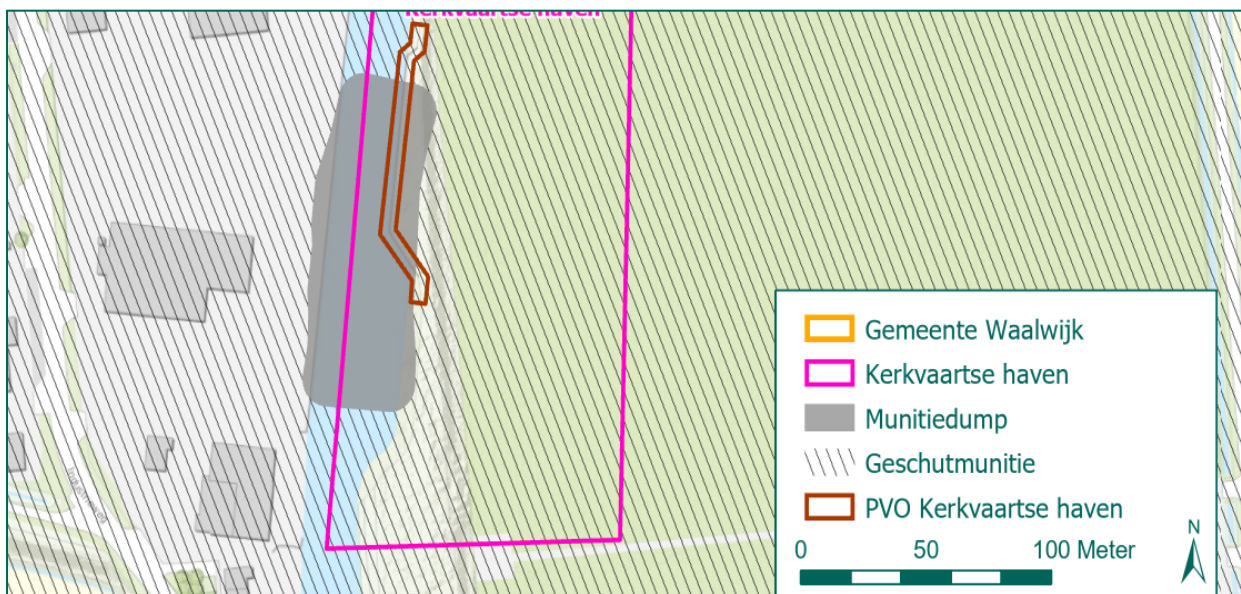
In het archief van de EODD is gezocht naar munitieruimingen die zijn uitgevoerd na mei 2016 (wanneer de inventarisatie voor de NGE-Risicokaart Waalwijk was afgerond). Gebleken is dat in de omgeving van het gebied Kerkvaartse Haven door de EODD na 2016 twee ruimingen zijn uitgevoerd. De munitieruimingen betreffen een scherfhandgranaat (MORA 20160693) en een rookgranaat van een 25 pponder (MORA 20181803). In onderstaand figuur zijn de verschillende munitieruimingen in de omgeving. Tevens zijn de overige munitieruimingen van de EODD en de ruimingen uitgevoerd door de MMOD, of vermeld in de gemeentearchieven aangegeven.

⁷ Dit betreft munitie waarmee een infanteristen (in dit geval geallieerd) konden worden uitgerust, zijnde KKM, hand- en geweergranaten, munitie voor granaatwerpers en geschutmunitie (mortieren) 2 inch t/m 81 mm.

Figuur 9: Munitieruimingen nabij de Kerkvaartse Haven (Bron ondergrond: ESRI).

Zoals in paragraaf 3.2 en 4.2 reeds staat vermeld, is gekeken of er na het opstellen van de NGE-Risicokaart Waalwijk relevante rapportages zijn opgesteld met betrekking tot NGE ter plaatse van het onderzoeksgebied. Het is gebleken dat een Proces-verbaal van Oplevering beschikbaar is waaruit blijkt dat ter plaatse van het prioriteitsgebied in 2011 een deel van de Kerkvaartse Vaart is onderzocht op de aanwezigheid van NGE. Bij het benaderen van significante uitslagen werd geen NGE aangetroffen. De locatie, zie Figuur 10, is vrijgegeven tot 4,5 m-mv. Dit PVO was niet aangeleverd tijdens het opstellen van de NGE-Risicokaart in 2016.

Figuur 10: PVO Kerkvaartse haven, vrijgegeven tot 4,5 m-mv. (Bron ondergrond: ESRI).

Met betrekking tot de gevechten die gedurende 1944 en 1945 plaatsvonden rond het Duitse bruggenhoofd bij Kapelsche Veer zijn aanvullende bronnen geraadpleegd. Tijdens het opstellen van de NGE-Risicokaart waren deze bronnen nog niet opgenomen in de REASeuro-database. Het betreft hier voornamelijk informatie betreffende de geallieerde eenheden die in het gebied gestreden hebben. Allereerst is aanvullend literatuur geraadpleegd, zijnde de memoires van generaal Maczek, bevelhebber van de 1^e Poolse Pantserdivisie, zie bijlage 1. De memoires bevestigen de Poolse aanwezigheid in Waalwijk en het feit dat er zwaar is gestreden om Kapelsche Veer. Het betreft dus voornamelijk contextuele informatie, die niet heel concreet is met betrekking tot het prioriteitsgebied Kerkvaartse Haven.

Verder zijn War Diaries, afkomstig uit verschillende archieven en instanties geraadpleegd. In de NGE-Risicokaart gemeente Waalwijk is melding gemaakt van drie verschillende aanvallen op het bruggenhoofd bij Kapelsche Veer, uitgevoerd op 30-31 december 1944 (9^e Bataljon, 1^e Poolse Pantserdivisie); op 13-14 januari 1945 (1^e Poolse Pantserdivisie en 47^e Royal Marine Commando); en 26-31 januari 1945 (Lincoln and Welland Regiment, 4^e Canadese Pantserdivisie). Er is gepoogd van alle betrokken eenheden War Diaries te raadplegen. Niet alle relevante War Diaries zijn beschikbaar gebleken in de REASeuro database. Enkele War Diaries betreffende de strijd om de Kapelsche Veer zijn in bijlage 1 uitgewerkt.

Uit de aanvullend geraadpleegde War Diaries is gebleken dat de gemeente Waalwijk langdurig onder artillerievuur heeft gelegen. Verder is duidelijk naar voren gekomen dat rondom de Kapelsche Veer intensieve grondgevechten hebben plaatsgevonden. Canadese troepen hebben direct ten noorden van het onderzoeksgebied Kerkvaartse Haven opgesteld gestaan, mortieren stonden tevens nabij het onderzoeksgebied opgesteld. Daarnaast hebben er meerdere oversteken over het Oude Maasje, ook nabij het onderzoeksgebied, plaatsgevonden. Geallieerde tanks diende, zo wordt gesteld in War Diaries van het Lincoln and Welland Regiment, alle vijandelijke bewegingen ten noorden van het Oude Maasje aan te vallen.

4.3 CONCLUSIE

Het raadplegen van War Diaries van troepen betrokken bij de grondgevechten bij Kapelsche Veer bevestigen de intensiteit van de grondgevechten nabij het onderzoeksgebied Kerkvaartse Haven. Derhalve blijft de in 2016 gehanteerde afbakening naar aanleiding van grondgevechten en artilleriebeschietingen onveranderd. Daarbij is rekening gehouden met het aantreffen van munitie op de locatie waar naoorlogs een industrieterrein is aangelegd op de westelijke oever van de Kerkvaartse Vaart. Ter plaatse van het tot 4,5 m-mv vrijgegeven gebied, komen de NGE-Risicogebieden te vervallen.

5 CONCLUSIE EN ADVIES

In deze paragraaf zijn de conclusie en het advies opgenomen die uit dit HVO-NGE voortkomen.

5.1 CONCLUSIE EN ADVIES

In dit HVO-NGE is nagegaan of de eerdere afbakening uit de NGE-Risicokaart Waalwijk dient te worden herzien voor de drie prioriteitsgebieden.

Hieruit volgen de conclusies:

- Voor het gebied Haven 8 Oost is de afbakening uit de NGE-Risicokaart grondig herzien en komen de eerder afgebakende gebieden te vervallen.
- Met betrekking tot het gebied Landgoed Driessen zijn maar weinig aanvullende aanwijzingen aangetroffen om de afbakening uit de NGE-Risicokaart te herzien. Derhalve blijft de conclusie ongewijzigd.
- Uit aanvullend geraadpleegd bronnenmateriaal en met name War Diaries van geallieerde eenheden bevestigen de geallieerde aanwezigheid in en nabij het gebied van de Kerkvaartse haven en de gevechten in de omgeving. Daardoor blijft de afbakening ongewijzigd. Wel komen de NGE-Risicogebieden te vervallen ter plaatse van een op NGE-vrijgegeven gebied. De oorlogshandelingen die ten grondslag liggen aan de NGE-Risicokaart Waalwijk vonden meer dan 75 jaar geleden plaats. Desalniettemin kan de kaart veranderen. Dit kan het geval zijn in de volgende situaties:
 1. Opsporingswerkzaamheden hebben geleid tot het vrijgeven van een gebied tot de maximale verwachte diepte.
 2. Door het opstellen van een beleidskaart of een PRA-NGE is besloten een verdacht gebied te laten vervallen door naoorlogse ontwikkelingen.
 3. Aangetroffen NGE buiten verdachte gebieden is aanleiding voor het afbakenen van een nieuw verdacht gebied of het herzien van een bestaand NGE-Risicogebied.
 4. Het vrijkomen van nieuw bronnenmateriaal leidt tot het invullen van leemten in kennis, nieuwe inzichten, en mogelijk het wijzigen van verdachte gebieden.
 5. Nieuwe of aangepaste richtlijnen vanuit het WSCS-OCE.

Er dient te worden opgemerkt dat in het geval van een gemeentebrede NGE-Risicokaart het onderzoeksgebied vele malen groter is dan een onderzoeksgebied binnen die gemeente, zoals bijvoorbeeld het prioriteitsgebied Haven 8 Oost. Door de schaalvergroting die optreedt bij een NGE-Risicokaart dienen verschillende oorlogshandelingen op grotere schaal te worden benaderd. Wanneer wordt ingezoomd op een kleiner gebied binnen de gemeente Waalwijk, is het mogelijk dat de eerder gestelde conclusies en afbakeningen worden herzien.

Bijgevolg wordt niet verwacht dat een herziening van de gehele NGE-Risicokaart tot een grote verschuiving in de eerder gestelde conclusies zal leiden. Derhalve wordt geadviseerd om de risicokaart te evalueren per gebied waar in de toekomst grondroerende werkzaamheden plaatsvinden. Op die manier kan gebruik worden gemaakt van het meest actuele (aanvullende) bronnenmateriaal en voortschrijdende inzichten.

6 BIJLAGEN

BIJLAGE 1	BRONNENMATERIAAL.....	18
BIJLAGE 2	NGE-RISICOKAART (AANGEPAST)	25

BIJLAGE 1 BRONNENMATERIAAL

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de bronnen die aanvullend zijn geraadpleegd ten behoeve van stap 1: drie prioriteitsgebieden.

Deze bronnen betreffen:

- Literatuur;
- War Diaries;
- Munitie ruimingen van de EODD.

Literatuur

Auteur	Titel	Relevant
Maczek	<i>Van Paardenwagen tot Tank, Oorlogsmemoires (1914-1946) van Generaal Maczek (Breda 2009).</i>	Ja

Gebeurtenis	Pag.
Naarmate meer eenheden voor een tegenaanval in de Ardennen naar ons toe waren gehaald, wijzigde zich de breedte van ons front. Er was een periode dat onze sector vanaf Raamsdonk tot Lithoijen reikte en meer dan vijftig kilometer breed was. Onder mijn bevel plaatste zich het 1315^e P.R.A.F., het Britse 19^e P.A.M., later ook het Canadese 8^e luchtdoelartillerie en het Britse 47^e Royal Marine Commando. Hierdoor ontstond de mogelijkheid om de hele 10^e cavaleriebrigade, zonder het 24^e regiment Ulanen, terug te nemen en als korpsreserve achter te laten. Zodoende kon de brigade worden ingezet voor een tegenaanval in alle mogelijke belangrijke richtingen. Op het ogenblik dat het winteroffensief van Von Rundstedt uiteindelijk ineensloot, keerden wij terug tot de normale omstandigheden in warme kwartieren en tot de onderbroken scholing. De Duitse parachutisten waren als 'kerstgeschenk' voorgoed aan de andere Maasoever gebleven. Nadat zij als luchtstrijdkrachten waren afgedankt, werden zij een elite-infanterie die ons vaak sarden met hun activiteit. Om hen gevechtscennis en ervaring te verschaffen buitte generaal Student het terrein aan de Maas met zijn grote waterplassen en hoge dijken uit. Hij richtte hiertoe een klein bruggenhoofd in op de plaats van de vroegere oversteek van de rivier, het Capelsche Veer. De bezetting van het bruggenhoofd bleef rustig en passief, totdat elite-infanterie zich in het terrein had vastgebeten en zich hadden ingegraven in de hoge dijken. Toen zij beschikten over de sterke steun van goed gerichte artillerie en mortieren begonnen zij arrogant en plaagziek te worden. Zij begonnen met een levendige verkenning die zeer gemakkelijk was. De divisieonderdelen waren immers over een breedte van vijftig kilometer verspreid. De Duitsers van het bruggenhoofd schiepen een werkelijk ideaal oefenterrein, losten om de drie dagen de bemanning af en schoolden op deze wijze hun geleerden. Er stak een onaangename doorn in de zijde van het front. Met eigen divisie eenheden had ik aan het einde van december geprobeerd dit bruggenhoofd te liquideren. Een tweede poging had ik gewaagd met een actie op 7 januari, maar beiden bleven zonder resultaat. Op het vlakke, weke terrein, onder een dunne ijs- en sneeuwlaag, was het moeilijk om tanks te gebruiken. Bovendien waren de pas aangevulde en net opgeleide eenheden nog ver van 'stormachtig'. De bevelhebber van het Britse 1^e korps, generaal Crocker, was het met mijn argumentatie eens. Hij deelde voor 13 en 14 januari manschappen van het 47^e Royal Marine Commando bij mij in die speciaal voor deze taken waren getraind. Maar ook deze waren niet in staat de koppige para's te verdrijven uit hun holen die listig waren gebouwd in de hoge dijken. Pas aan het einde van januari werd een hele gevechtsgroep geleend van de Canadese 4^e divisie, samengesteld uit twee bataljons infanterie en twee pantserregimenten. Zij hadden een krachtige steun van artillerie van alle kalibers. Zij liquideerden uiteindelijk na vijf dagen vechten, met veel eigen verliezen, het Duitse bruggenhoofd. Het was goed dat wij dit niet hoefden te doen, omdat dergelijke zware verliezen een streep hadden kunnen halen door de hele divisiepolitiek. Zo was het onmogelijk geweest om de divisie voor een voorjaarsactie goed op de been te krijgen.	254-255

War Diaries

422 Vroemen (Canadese eenheden in Nederland) (NIMH)	
Inventaris 477	War Diary van brigadier J.C. Jefferson, commandant van de 10th Canadian Infantry Brigade betreffende operatie Elephant en de slag om de Kapelsche Veer
26 January 1945:	
The night was extremely cold and at 0520 hrs shell ice had started to form on the river a fact which was likely to add to the difficulties of the boat party. 90 mins before H hr (0715) for "ELEPHANT", a diversionary smoke screen was started on the extreme right flank of the Bde front and at 0600 hrs 2 pls of MGs of the Tor Scot R (MG) carried out harassing fire in areas 0650, 0850, and 0950, NORTH of the MAAS. The boat party got away on time but soon came under hy fire from the NORTH bank in the vicinity of 116496, on which point they called for DF fire. Further msgs from this party and infm received from stragglers whose boats were sunk, made it clear that this phase of the op was not successful. The survivors were forced to land at approx 116494 from which point they endeavoured to work fwd on foot towards the objective. Meanwhile B Coy Linc & Wellld R crossed the OUDE MAASJE in KANGAROO at 071490 and proceeding NORTH reached 080504 without opposition. D Coy followed behind and took up a posn just to the SOUTH. Under cover of smoke B Coy started to work 2 pls EAST towards 090501 where they commenced digging in under hy mortar and SA fire. The pl comds of both fwd pls were killed and an enemy counter attack forced the remainder of the pls back to the area of 085503 where the entire Coy reorganized and dug in. On the right, A Coy crossed the OUDE MAASJE at H hr at 117490 and after some difficulty managed to get one WASP onto the dyke at 117492. The Coy moved WEST without opposition, as far as 104495 where an attack was teed up with the flame thrower on the enemy strong point at 097498. This attack, which went in at approx 0800 hrs, met with very determined enemy resistance from well sited MGs and accurate mortar fire from the NORTH bank of the river and the Coy comd was killed together with several of the leading pl. It was noticeable that all men carrying LIFEBOUY flame throwers were immediately targets for Hun snipers and none reached the objective. Further attacks by A Coy resulted in similar rough treatment and cas were very hy. By 1049 hrs, the survivors were withdrawn and C Coy with two WASPS then attempted to push through and continue the offensive.	
[...]	
- Aanwijzingen van oversteek bij onderzoeksgebied Kerkvaartse Haven (071490). Geen melding van gevechten.	
Inventaris 480	Verslag van de slag om de Kapelsche Veer, opgesteld door corporal L.C. Stewart van het Lincoln and Welland Regiment, 4th Canadian (Armoured) Division
Geen aanvullende informatie aangetroffen.	
Inventaris 481	Verslag van de slag om de Kapelsche Veer, opgesteld door captain E.J. Brady van het Lincoln and Welland Regiment, 4th Canadian (Armoured) Division
Geen aanvullende informatie aangetroffen.	

422 Vroemen (Canadese eenheden in Nederland) (NIMH)		
Volume/box 15105	File 299	War Diaries: Lincoln and Welland Regiment. 1944/09-1945/01
20 January 1945:		
18.00 hours: Lt Q VI Pearson and B41056 Sjt C Skeiding reced route to WASPICK MR 0747 NORTH to OUDE MAASJE (070489). Maj H.O.M. Lambert and Capt E. J. Brady with LVT offr reced their respective coy routes.		
[...]		
20 January 1945:		
Four 3 inch mortars will be sited in area Scharlo (070480) to come under command of B Coy.		
[...]		
Tanks of Armed Recce Regt are to harass any positions on the dyke on the north bank of the Oude Maasje not later than H (start of the operation) + 10 minutes.		
25 January 1945:		

422 Vroemen (Canadese eenheden in Nederland) (NIMH)

1800 The coys were conc in the following areas. "A" Coy remained in LOON OP ZAND, MR 1539/10SE/1:25000 in readiness to move into posn before H-hour.
 "B" Coy - MR 073467/10SW/1:25000
 "C" Coy - MR 148468/10SW/1:25000
 "D" Coy & Sp Coys in reserve at MR 098459/10SW/1:25000
 Tac HQ - MR 098461/10SW/1:25000
 The LVTs in posn at MR 118472 and MR 072471/10SW/1:25000.
 2 Cdn Inf Div 4.2" Mortar Coy were in posns as follows:
 1 Pl - MR 069488/10SW/1:25000, 2 Pl - MR 099477/10SW/1:25000
 3 Pl - MR 118470/10SW/1:25000, 4 Pl - MR 119489/10SW/1:25000
 1 Pol Armd Div Mortars and 10 Cdn Inf Bde Support Gp were positioned along dyke at MR 0648/10SW/1:25000.
 803 Smoke Coy - MR 057480/10SW/1:25000

1830 A recon party of 4 scouts and 2 pioneers marked a crossing with lights for the LVTs at MR 070489/10SW/1:25000 and remained there until the first LVT party was across at H-15.

[...]

26 January 1945:

Remainder of "D" Coy and A tk Pl were committed. "D" Coy firmed up line MR 076490/10SW/1:25000 to 075498/10SW/1:25000.
 "B" Coy remained on line MR 075498 to MR 80504/10SW 10NW/1:25000.
 A tk Pl went in to "A" and "C" Coys' original posn at MR 119491/10SW/1:25000 to hold firm until relieved. The remaining portions of "A" and "C" Coys were re-organized under Capt J A Dunlop and sent as a reserve to WASPICK MR 0747/10SW/1:25000.

[...]

Verder voornamelijk meldingen van gevechten ten noorden van het Oude Maasje.

- Relevante meldingen van mortieropstellingen nabij het gebied Kerkvaartse Haven. Een compagnie werd opgesteld ten noorden van het gebied.

Records created or inherited by the War Office, Armed Forces, Judge Advocate General, and related bodies
 Reference: WO 179/4262 (TNA)

WO 179/4262

WO 179 - War Office: Canadian, South African, New Zealand and Indian (United Kingdom) Forces (Dominion Forces): War Diaries, Second World War 4 Canadian Armoured Division

26 January 1945: Start of Operation Elephant:

The op got off to a bad start, the seriousness of which was NOT immediately appreciated. A boating party of sixty was to have taken off the from the area 1449 in time to reach the inlet 097501 before first lt, thus taking the enemy in the rear at the same time as the frontal aslt went in. Due to severe icing conditions, the party had great difficulty in launching their canoes, and in fact sailed past the enemy posns on the NORTH bank of the MAAS in early lt; as a consequence, they were heavily engaged, suffered severe cas, and were forced to land several hundred yds short of their objective. The fifteen men who made shore came under hy sweeping fire, and were NOT able to close in on the enemy's rear.

The frontal aslt was to be made from the EAST by A and C Coys of the LINC & WELLD R, and from the WEST by B Coy, for whom D Coy provided the firm base. Both forces came within a few yds of their objective before they were forced to fall back under intense accurate mortar MG and SA fire from both the brhead and NORTH of the river. A and C Coys, whose cas had been very hy, reorg as a single coy at 071471. B Coy, with a pl firm at 080504, pushed two pls fwd to 092502, but an enemy landing between these two posns compelled the fwd pls to retire to the firm base.

The situation tonight is that the A Tk pl of the LINC & WELLD R, which had been sealing off the island at 115493, has been relieved by a coy of the A & SH of C, and the engs have got two STUART AA tks of the 29 Cdn Armd Recce Regt across on the RIGHT in their sp; the composite coy formed from A and C coys of the LINC & WELLD R will relieve D Coy as a firm base on the LEFT, and D Coy will go fwd in a new aslt.

Two PW captured in the brhead this morning confirmed the continued presence of 10 Coy of III Bn, 17 Para Regt. As yet, there is NO clear evidence of rfts, although a number of river crossings and attempted crossings have been observed; judging by the tenacity with which the enemy is holding, he has probably been trying to reinforce.

27 January 1945:

The GOC spent the morning at Tac HQ 10 Cdn Inf Bde while the renewed Op ELEPHANT got under way. On the way up his car came into collision with a civ lorry; the car had to be evac, but the GOC was unhurt.

The rafting op to the WEST of the brhead, which was to have been completed in time to get it tks over before first lt, met with difficulties sufficient to impose a delay of approx twelve hrs. D coy LINC & WELLD R spent the night winking fwd in small bites from the WEST, while A coy A & SH of C firmed up at 115493. During the day the enemy made a number of attempts to reinforce the brhead from the NORTH bank, some of which were apparently successful, although a fair number of cas must have been inflicted by our arty. By early afternoon it became clear that approx a pl of enemy had become est at 072505, from where it threatened the rear of our LEFT force; constant engagement by fire, however, kept it quiescent.

One PW captured on a mine-laying mission was of NO great use in extending our knowledge of the enemy's order of battle, but documents taken from a corpse indicated the presence in the brhead of elements of 14 (A tk) coy 17 Para Regt, and est the fact that the enemy had in fact got some rfts in.

By 1930 hrs two SHERMANS and two STUARTS had been passed across the OUDE MAASJE canal and were in sp of the force on the RIGHT. At 2200 hrs the raft was completed and the first tk to cross in sp of the force on the LEFT was put over.

28 January 1945

This morning the GOC and the AA & QMG conferred with Lt Gen Sansom, Offr IC Cdn Rfts, and presented the view of this div on the rft system.

In the afternoon the GOC, the AA & QMG, and the CRS went to Tac HQ 10 Cdn Inf Bde to watch the progress of Op ELEPHANT.

At about 0430 hrs a determined enemy counterattack forced our tps to fall back several hundred yds, both EAST and WEST. A coy A & SH of C firmed up at 104495, and D coy LINC & WELLD R at 090601. During the morning and early afternoon both coys adv slowly, and by 1630 hrs the RIGHT had overrun the enemy comd post, taken nine PW, and firmed up at 097499; at the same time that pt was reached by the LEFT, who took one PW. The posn was consolidated, but due to the evac of offr cas, the hy cas among the tps, and the exhaustion that followed sixty hrs of continuous fighting, NO patrols went fwd to the NORTH dyke. As a result, the enemy mtd another desperate counterattack at about 2100 hrs, and our tps gave several hundred yds of ground; when they firmed up, the enemy had regained about one-third of the brhead area.

The PW identified 9 and 15 coys 17 Para Regt, and 4 coy 6 Para Pnr Bn. The latter were from a det who had been sent over to op FT eqpts. The aslt pl of 15 coy had been a part of the original grn of the brhead, surplus to 10 coy, which we knew to be there. A pl of 9 coy had come in as rfts.

Except for some mortaring and MG fire, the enemy remained quiet on 4 Cdn Armd Bde's front. A patrol of 5 Cdn A Tk Regt and one of the LAKE SUP R (Mot) crossed the MAAS but made NO contact with the enemy.

29 January 1945

The GOC again spent the day at Tac HQ 10 Cdn Inf Bde.

On the fourth day of Op ELEPHANT the enemy is still offering determined resistance, and there is ample evidence that he is continuing his attempts to get rfts into the brhead.

This morning the LINC & WELLD R was ordered to remain in posn on the LEFT while B'coy A & SH of C closed in from the RIGHT. By 1300 hrs the A & SH of C were at 099497,

where they captured ten PW, but there continued to be enemy resistance to the NORTH and WEST and further progress was very slow. Meanwhile a patrol of the LINC & WELLD R went WEST from 080505 along the dyke to the OG EASTING and found that the enemy was NO longer at 072505. A Polish patrol which came EAST almost to the OG EASTING est that the enemy had NOT moved WEST, and it is clear that the pl at 072505 either evac the island or moved into the brhead.

The PW identified 9, 10, 11 and 14 Coys, 17 Para Regt, and 4 Coy, 6 Para Pnr Bn, and said that virtually the whole of 10 Coy, which had been in the brhead when Op ELEPHANT went in, had become cas or been relieved, and that so far rfts from 9, 11, 14 and 15 Coys, totalling at least seventy-five men, had been brought in. They confirmed that Lt Melsaner, the brhead comd, had been killed today, bringing the number of enemy offr cas to at least four, and leaving Lt Sost, OC 11 Coy, in comd of the brhead.

This morning Lt col F E Wigle chaired the last of his notorious G conferences, provoked his last flippancy from the GSO 3 (Int), took his last dig at the PHANTOM patrol offr, coiled and hung up his great whip, thanked his staff, exchanged his trousers for a kilt and his recce beret for a balmoral, and took up the comd of A & SH of C. We shall miss him. He has been GSO 1 of this div since it went into action. There have been three Comds, but BIG SCHULTEZ seems always to have been here, and he has impressed his personality upon the div. Higher fms used to like us and refuse our demands; now they give us what we want and refrain from mentioning us in their messes. Go with God, Boss, and may God have mercy on your adjt.

30 January 1945

The GOC, accompanied by the AA & QMG, again spent most of the day at Tac HQ 10 Cdn Inf Bde. By the time he left, he felt sure that the op was in its final stages and would be over by noon of 31 Jan. He therefore took time off for a little shooting on the way home, and bagged a fine bird.

The enemy continued stubborn today and at least four boat loads of rfts were seen to put back to the NORTH shore, while one boat capsized.

While the LINC & WELLD R strengthened their posns on the LEFT, the A & SH of C made two attempts to close in on the last of the enemy's posns on the winter dyke. By last lt these attempts had netted three PW but had NOT altogether cleared the enemy from the dyke. The PW identified 9 and 14 Coys 17 Para Regt, and one of them, a pl comd, felt sure that in spite of rfts cas had reduced the total str of the ground to NOT more than forty. He confirmed that so far the enemy had made NO attempt to evac unwounded tps except for the few unwounded that were left in 10 Coy when that unit was relieved.

31 January 1945

This morning the GOC met the Corps Comd at Tac HQ 10 Cdn Inf Bde, where they watched the completion of Op ELEPHANT.

During the night contact was made between the A & SH of C and the LINC & WELLD R on

the winter dyke, and at first lt patrols moving up both sides of the inlet reached the summer dyke and the R MAAS. Several enemy boats crossing from the brhead to the NORTH bank were engaged by our arty, but NO results could be observed. At 1000 hrs the whole of the KAPELSCHIE VEER brhead was finally consolidated and all enemy resistance ceased. The op had taken five days of steady fighting against the most relentless kind of opposition by paratps of good quality; the ground lent itself admirably to very extensive def digging in posns which utterly dominated the very flat approaches; except from the river, the posn could NOT be outflanked, and the attempt to come in by means of the river had failed due to natural conditions; weather conditions imposed severe additional hardships. Our cas were hy, but when the ground was finally gained, 145 enemy corpses were counted, 34 PW had been taken, and the most conservative estimate possible is 65 enemy wounded evac. Tonight the takeover of the old brhead area by 1 Pol Armd Div was completed.

Documentatie 1ste Poolse Pantserdivisie.

Inventaris 6724	Gevechtsverslagen van de 1 ^{ste} Poolse Pantserdivisie.
-----------------	--

11 januari 1945:

2e Pantser Regiment neemt positie in, in Capelle. Er werd zware artillerie ingezet op de nieuwe positie van het 2e Pantser Regiment.

14 januari 1945:

Pelotons van 2e Pantser Regiment namen deel aan aanvallen op het vijandelijke bruggenhoofd (098500) en gaven steun vanuit posities 099488. De aanvallen mislukte, de infanterie trok zich bij dageraad terug. De Poolse troepen waren niet in staat de Duitse verdedigingswerken te veroveren.

1 februari 1945:

Rond 12.00 uur werden nog vijf tanks naar het richting Kapelsche Veer. Het personeel wordt dagelijks vervangen. Tevens Canadese tanks naar Kapelsche Veer.

11 februari 1945:

Rond 14.00 uur vond indirect vuur plaats op twee pelotons opgesteld nabij Capelle.

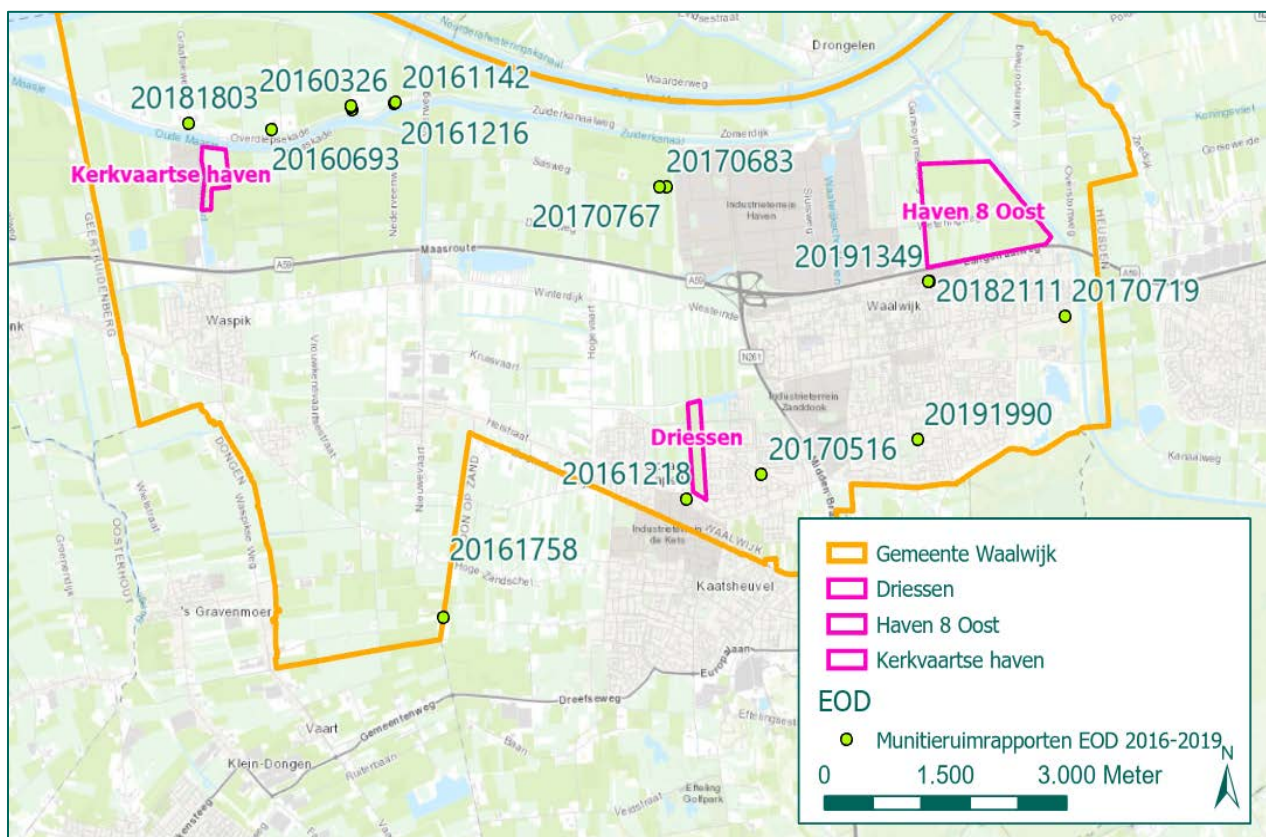
14 februari 1945:

Indirecte beschietingen van tank squadron en de artilleriebatterij te Waspik vond plaats.

Verder werden gedurende januari en februari veel meldingen gemaakt van vijandelijk artillerievuur. Het is echter niet in alle gevallen bekend op welke posities dit artillerievuur gegeven werd.

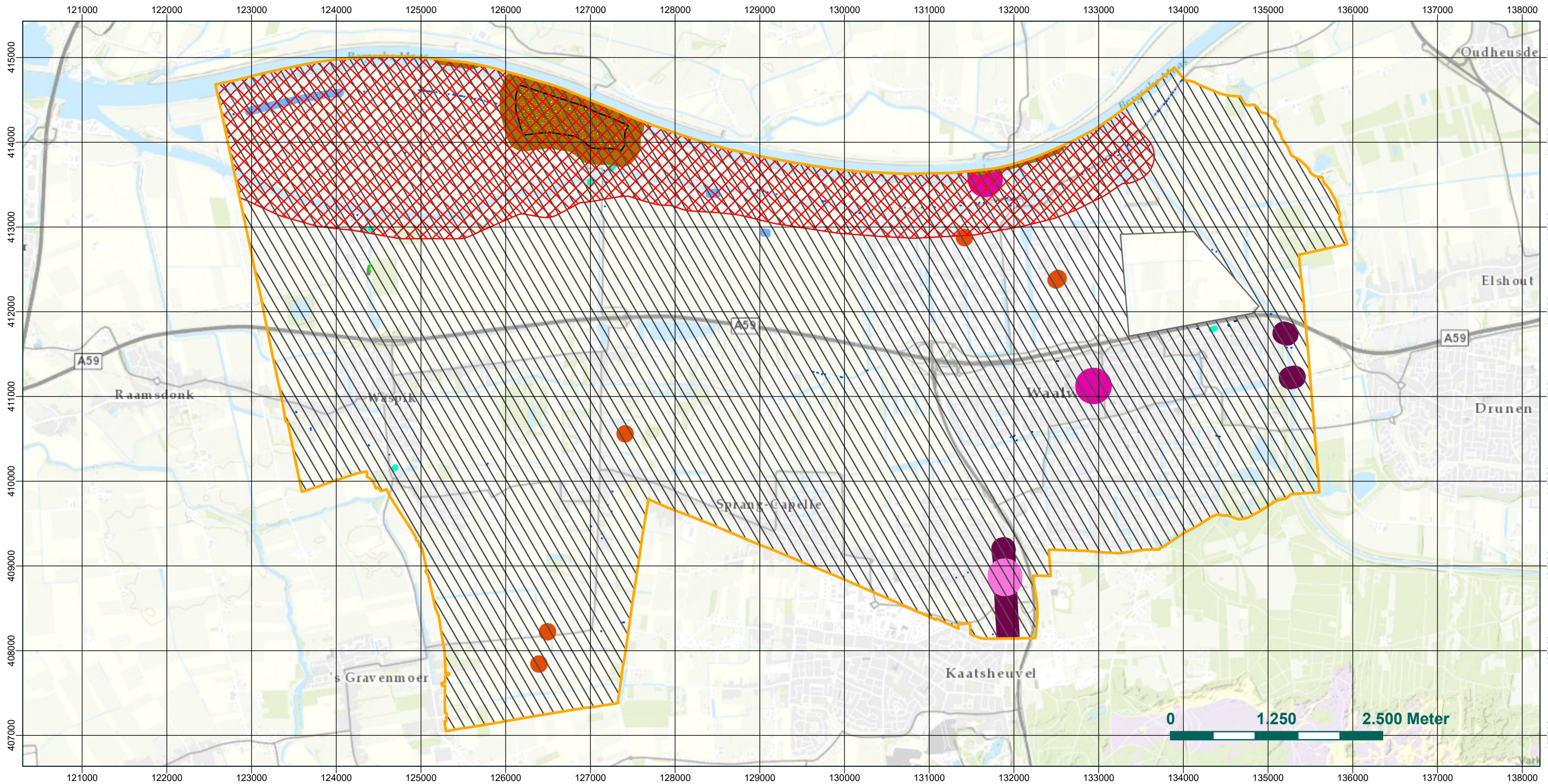
Munitieruimingen EODD

De inventarisatie voor de NGE-Risicokaart Waalwijk werd afgerond in mei 2016. Sindsdien zijn door de EODD nog NGE geruimd in de gemeente Waalwijk. Onderstaand figuur geeft een overzicht van deze ruimingen.

Figuur 11: Overzicht munitieruimingen, periode mei 2016 – december 2019. (Bron ondergrond: ESRI).

BIJLAGE 2 NGE-RISICOKAART (AANGEPAST)

- Gemeente Waalwijk
- Vrijgegeven gebied (tot 4,5 m -mv)
- Verdacht op**
- Geschutmunitie
- Conflictzone Kapelsche Veer
- Verdedigingswerk
- Afwerpmunitie
- Afwerpmunitie, geschutmunitie, KKM
- 20 mm geschutmunitie en KKM
- Geschutmunitie 20 mm
- Geschutopstelling
- Loopgraaf
- Mijnen
- Munitiedump
- Raketten
- Wapenopstelling

Waalwijk update NGE-Risicokaart: 3 prioriteitsgebieden

NGE-Risicokaart (aangepast 5/02/2020)

Rapportnummer RO-190298

Getekend:	[Redacted]	5-2-2020	Tekening no:
Gecontroleerd	[Redacted]	5-2-2020	73760-01-01
Akkoord:	[Redacted]	5-2-2020	